صفحه‌آرا: علی حسنی

مجلس

خشک شدن دریاچه ارومیه اقتصاد و محیط‌زیست را تهدید می‌کند

دریاچه ارومیه، یکی از بزرگ‌ترین پهنه‌های آبی داخلی ایران و نماد طبیعی و تاریخی این سرزمین، طی سال‌های اخیر با کاهش چشمگیر سطح آب مواجه شده است؛ بحرانی که نه تنها زنجیره زیستی منطقه را در معرض خطر قرار داده بلکه معیشت و اقتصاد مردم حوزه آبریز را نیز به شدت تحت تاثیر قرار داده است.

زهرا خدادادی، نماینده مردم ملکان در مجلس شورای اسلامی، در گفت‌وگو با همشهری آنلاین، ضمن اشاره به اهمیت حیاتی دریاچه ارومیه، وضعیت کنونی آن را شکننده و هشداردهنده توصیف کرد و گفت: این دریاچه تنها یک منبع طبیعی نیست، بلکه به تنفسی اکوسیستم منطقه و شاهرگ حیاتی کشاورزی و گردشگری است. کاهش سطح آب طی سال‌های گذشته پیامدهای زیان‌باری در حوزه‌های مختلف برجای گذاشته است. خدادادی تأکید کرد که مشکلات دریاچه ارومیه ریشه در مجموعه‌ای از عوامل دارد که اصلی‌ترین آنها برداشت بی‌رویه و غیرمجاز آب است. وی افزود: بیش از ۷۰ هزار حلقه چاه غیرمجاز در حوضه آبریز دریاچه حفر شده که برداشت بی‌رویه از منابع زیرزمینی را تشدید کرده است. علاوه بر این، الگوی کشت نامناسب و مصرف نادرست منابع آبی در بخش کشاورزی، احداث جاده‌ها و سازه‌های غیرکارشناسی در حریم دریاچه و تأثیرات تغییرات اقلیمی از دیگر عوامل کلیدی کاهش آب دریاچه به شمار می‌روند. نماینده مردم ملکان در مجلس افزود: کشاورزی سنتی و مصرف بالای آب در این بخش باعث شده تا منابع آب زیرزمینی به شدت تحت فشار قرار گیرد و این موضوع مستقیم و غیرمستقیم بر وضعیت دریاچه اثر گذار باشد.

خدادادی در ادامه به راهکارهای ضروری برای احیای دریاچه ارومیه اشاره کرد و گفت: اصلاح الگوی کشت با جایگزینی محصولات کم‌آببر و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آبیاری، ضروری است. همچنین نظارت و مقابله جدی با حفر چاه‌های غیرمجاز باید در اولویت برنامه‌های مدیریت منابع آب قرار گیرد. وی تصریح کرد که احیای دریاچه ارومیه بدون همکاری همه‌جانبه و بین‌بخشی امکان‌پذیر نیست؛ دولت، دستگاه‌های اجرایی، بخش خصوصی و مردم باید دست‌به‌دست هم دهند و با هماهنگی و هم‌افزایی برنامه‌ریزی و اقدام کنند. مجلس نیز به عنوان نهاد قانونگذار و ناظر، آمادگی دارد موانع را بردارد و از برنامه‌های احیا حمایت کند. خدادادی افزود: اگر حمایت‌های لازم انجام نشود، نه تنها اکوسیستم منطقه دچار تخریب بیشتر خواهد شد، بلکه معیشت هزاران خانواده کشاورز، دامدار و فعالان گردشگری نیز با مخاطره جدی مواجه می‌شود. او ادامه داد: یکی از مهم‌ترین مسائل فعلی، فقدان هماهنگی و انسجام در مدیریت منابع آبی است که باعث شده سیاست‌ها به شکل پراکنده و غیرموثر اجرا شوند. این وضعیت نیازمند اصلاحات ساختاری و تقویت نهادهای متولی است. نماینده مردم ملکان در بخش پایانی گفت‌وگوی خود با تاکید بر اهمیت نگاه بلندمدت به موضوع دریاچه ارومیه گفت: دریاچه ارومیه یک میراث ملی است که حفاظت و احیای آن باید اولویت تمامی دستگاه‌ها و مسئولان باشد. این مسئله فقط یک موضوع محیط‌زیستی نیست، بلکه به امنیت غذایی و توسعه پایدار منطقه گره خورده است.

خدادادی همچنین از مسئولان خواست تلاش جامع، کارشناسانه و آینده‌نگرانه به موضوع داشته باشند و برنامه‌ریزی‌های کلان برای نجات این پهنه آبی باید انجام شود.

روزنه

شکار صهیونیست‌ها در اروپا

ائتلاف حقوقی بین‌المللی «گلوبال ۱۹۵» شکایاتی در یونان و هلند ثبت کرده و خواستار بازداشت سربازان اسرائیلی متهم به ارتکاب جنایات جنگی در غزه و کرانه باختری شده است.

درباره گلوبال ۱۹۵

■ این گروه توسط مرکز بین‌المللی عدالت برای فلسطینی‌ها مستقر در انگلیس راه‌اندازی شده است.

■ گلوبال ۱۹۵ از ماه مارس ۲۰۲۵ آغاز به کار کرده است.

■ یک ائتلاف حقوقی جهانی است که هدفش پاسخگو کردن شهروندان اسرائیلی و دوتابعیتی‌ها به خاطر جنایات جنگی و جنایت علیه بشریت در غزه و سرزمین‌های اشغالی فلسطین است.

■ این گروه نه‌تنها کهنه‌سربازان ارتش اسرائیل، بلکه تمامی سطوح رهبری نظامی و سیاسی، از سیاستگذاران ارشد تا کادر عملیاتی را که مستقیم یا غیرمستقیم مسئول نقض حقوق بین‌الملل بشردوستانه شناخته می‌شوند، هدف قرار می‌دهد.

درخواست بازداشت سربازان صهیونیست

■ گلوبال ۱۹۵ درخواست رسمی خود برای بازداشت سربازان اسرائیلی را به دیمیتریوس مالیانوس، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح یونان ارسال کرده است.

■ در این درخواست از رئیس ستاد کل نیروهای مسلح یونان خواسته شده تا یک سرباز اسرائیلی را که هم‌اکنون در یونان حضور دارد، فوراً بازداشت کند.

■ گلوبال ۱۹۵ همراه با این درخواست، مدارکی مکتوب و تصویری از سابقه رزمی این فرد را ارائه کرده است که نشان می‌دهد او در یگان پیشاهنگ گردان ۱۳ تیپ گلانی ارتش اسرائیل خدمت کرده است.

■ آخرین مکان حضور این سرباز کانال کورینت در جنوب یونان گزارش شده است.

گردان ۱۳ پس از آغاز تهاجم زمینی رژیم صهیونیستی به غزه در اکتبر ۲۰۲۳، به شمال آنجا اعزام شد و در نبردهای شجاعیه، البریج و المغازی شرکت داشت.

گزارش‌ها حاکی است که این گردان به ساختمان‌های دولتی در غزه از جمله پارلمان و ستاد پلیس نظامی یورش برده و بین اوایل تا اواسط دسامبر ۲۰۲۳ در شجاعیه مستقر بوده است.

منبع: العربی الجدید

درس عبرتی برای جاسوس‌ها

قوه قضاییه با صدور احکام قاطع، درس عبرتی به همه جاسوسان و عوامل رژیم‌صهیونیستی خواهد داد. اصغر جهانگیر، سخنگوی قوه قضاییه با بیان این مطلب، تأکید کرد: پرونده ۲۰ نفر از عوامل جاسوسی و پشتیبان موساد زیرنظر بازپرسان رسیدگی می‌شود و درباره آنها اطلاع‌رسانی صورت می‌گیرد./ میزان

خدمت‌رسانی ویژه سپاه به زائران اربعین

قرارگاه منطقه‌ای کربلا و رده‌های نیروی‌زمینی سپاه در ایام اربعین فعالیت‌های گسترده‌ای در خدمت‌رسانی به زائران در مبادی مرزی خوزستان داشته‌اند. راه‌اندازی ۱۰ موکب در نقاط مختلف مرزی ایران و عراق و ارائه تسهیلات متنوع از جمله خدماتی است که به زائران ارائه می‌شود./ فارس

پاسخ ایران به کریدور ترامپ

گفت‌وگوی کارشناسان درباره نقشه آمریکا در ارمنستان و واکنش ایران

گزارش

رضا عمویی | دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا به تازگی در کاخ سفید، از طرح خود درباره صلح میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان با میزبانی از رؤسای جمهوری ۳کشور رونمایی کرد. طرح آمریکا برای کریدور زنگزور اگرچه به بهانه تسهیل صلح میان باکو و ایروان مطرح شده است، اما از نگاه تهران این گذرگاه جیزی فراتر از یک مسیر ارتباطی صرف است. در همین ارتباط تلویزیون اینترنتی همشهری گفت‌وگویی را با آقایان شعیب بهمن و محسن پاک‌آیین انجام داده و نظرات این کارشناسان منطقه قفقاز را درباره تحولات جاری در قره‌باغ جویا شده است. مشروح این گفت‌وگو به شرح ذیل است:

نام زنگزور که در حال حاضر روی کریدوری به همین نام گذاشته‌اند، از کجا می‌آید؟

محسن پاک‌آیین: اگر بخواهیم به این موضوع نگاه کنیم، باید به تاریخ ایران در دوره مغول‌ها توجه کنیم. منطقه زنگزور در آن زمان بخشی از ایران و ارمنی‌نشین بوده است. در زمانی که اقوام مغول به دنبال حمله به ایران منطقه بودند، یکی از اهالی ارمنی سرای اعلام آمادگی دفاع از منطقه خودشان، زنگ کلیسا را در زمانی غیرعادی به صدا درمی‌آورد و مردم آماده دفاع می‌شوند و مغول‌ها هم از منطقه می‌روند. از آن زمان این منطقه را زنگزور نامیده‌اند؛ یعنی زنگی که برای قدرت‌نمایی به صدا درآمده است. از سال ۱۹۱۸ بعد از انقلاب روسیه هم لنین به دنبال اتحاد اقوام نبود و سعی می‌کرد که اقوام مختلف در اسیای مرکزی و قفقاز با هم متحد نباشند تا خطری برای دولت مرکزی ایجاد نکنند. مثلا در ازبکستان مناطق و شهرهای تاجیک‌نشین داریم و در تاجیکستان برخی شهرها ازبک هستند. منطقه قره‌باغ هم که یک منطقه ارمنی بوده را به آذربایجان و مناطقی ترک‌نشین را به ارمنستان داده بودند. با این کار زنگزور همیشه در دست ارمنی‌ها و قره‌باغ در اختیار آذری‌ها بوده است.

در حال حاضر موضع جمهوری اسلامی ایران در برابر تحولات اخیر در قفقاز چست؟

شعیب بهمن: چه ارمنستان و چه جمهوری آذربایجان و چه ترکیه از طریق ایران می‌توانند به خلیج‌فارس دسترسی پیدا کنند و نیازی به ایجاد مسیر و راه جدیدی نیست. جمهوری آذربایجان هم در سال‌های گذشته از مسیر ایران برای دسترسی به نخجوان استفاده کرده و ایران سخاوتمندانه این مسیر را در اختیار جمهوری آذربایجان قرار داده است. در عین حال کریدور زنگزور یک مسیر مواصلاتی ساده نیست چون مسیرهای مواصلاتی در حال حاضر وجود دارند؛ بلکه کریدور زنگزور بسیار فراتر از یک کریدور ترانزیتی و حمل‌ونقلی صرف است. به همین دلیل ایران با جدیت در برابر این موضوع موضع‌گیری کرده و خطوط قرمز خود را ترسیم کرده است. در سال‌های گذشته هم به اذعان و اعتراف اردوغان، این ایستادگی ایران بود که این کریدور نتوانست اجرایی شود. در واقع به‌نظر می‌رسد که دنبال کنندگان کریدور زنگزور روزشان به ایران نرسیده و سراغ آمریکا رفتند تا تغییرات ژئوپلیتیکی را آمریکا در منطقه رقم بزند. از زمان جنگ دوم قره‌باغ در سال ۲۰۲۰ آمریکا و ناتو در پشت صحنه این تحولات حضور داشتند و امروز شرایطی ایجاد شده تا ناتو و آمریکا بازیگری خود را آشکار و عیان سازند. ترامپ هم علاقه دارد که خود را حلال مشکلات جهان نشان دهد تا جایزه صلح نوبل را بگیرد. به همین خاطر ترامپ، وزارت امور خارجه آمریکا را مأمور پیدا کردن متقاضیان برای ورودش به مناقشات کرده است. علت مخالفت آمریکا با کریدور زنگزور نیز آگاهی از این صحنه‌گردانی این موضوع توسط آمریکاست و به همین خاطر ایران شکل‌گیری این کریدور را خط قرمز خود اعلام کرده است. سال گذشته هم سفیر انگلیس در ناتو این کریدور را گذر ناتو عنوان کرده بود. از سوی دیگر قفقاز یک بخش کوچک از بازل بزرگ‌تر است که تا دریای سیاه ادامه می‌یابد. کریدور زنگزور با مداخله آمریکا کانون چین به خنجری شده که منافع هر ۳کشور ایران، روسیه و چین را تهدید می‌کند. مسئله بسیار کلان‌تر است و زنگزور می‌تواند متصل به کریدورهای دیگری ازجمله کریدور داوود اسرائیل شود. به‌طور کلی کریدور زنگزور برای ایران خفگی ژئوپلیتیک به همراه خواهد داشت.

> **با توجه به مباحث مطرح‌شده و داغ این روزها، منطقه زنگزور چه اهمیتی دارد؟**
>
> **محسن پاک‌آیین:** این گذرگاه ۳۵کیلومتری جمهوری آذربایجان را به منطقه نخجوان متصل می‌کند و اگر این اتصال نباشد ممکن است منطقه خودمختار نخجوان دچار تحولاتی شود. مثلا زمانی ارمنستان می‌خواست نخجوان را بگیرد و ایران در زمان ریاست‌جمهوری مرحوم آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی مانع این کار شد و تهران با هشدار به ارمنستان، نخجوان را برای جمهوری آذربایجان نجات داد. برای ارمنستان هم اهمیت زنگزور بسیار زیاد است. چون ارمنستان این گذرگاه را گرو‌گان گرفته تا بتواند راه‌های مواصلاتی به نخجوان را به‌عنوان یک گارت بازی در برابر جمهوری آذربایجان در اختیار داشته باشد. البته جمهوری آذربایجان و ترکیه هم نمی‌خواهند ارمنستان از محاصره ژئوپلیتیکی خارج شود؛ این در حالی است که بیشترین استفاده ارمنستان از جنوب و مرز ایران است؛ هرچند ترکیه و جمهوری آذربایجان می‌خواهند حصر ژئوپلیتیکی ارمنستان ادامه یابد.

در صورت احداث کریدور زنگزور، چه منافعی عاید کشورهای امضاکننده توافق صلح در کاخ سفید خواهد شد؟

محسن پاک‌آیین: باید توجه داشت که نخستین حرکت برای صلح در قفقاز از روس‌ها دنبال کردند و ورود روسیه به جنگ دوم قفقاز باعث شد تا ۱۷ شهر جمهوری آذربایجان آزاد شود؛ اما مسئله قره‌باغ لاینحل باقی ماند و مذاکرات ادامه یافت و اروپا وارد شد. طرح صلح جامع‌تری در اجلاس پراگ بین علی‌اف و پاشینیان امضا شد و مقدمه‌ای برای آزادی کامل قره‌باغ فراهم گشت. براساس توافق پراگ، قرار شده بود تا ۱۲کشور جمهوری آذربایجان و ارمنستان تمامیت ارضی یکدیگر را به رسمیت بشناسند و در نشست اتمامی نیز که همه متعهد شدند که مرزهای بین‌المللی را محترم بشمارند. مجموعه توافقاتی بر مبنای صلح نهایی شد که به‌تازگی شروع شده و هنوز هم ادامه دارد؛ هرچند این توافق صلح با برخی موانع هم روبه‌روست. در عین حال طرح ترامپ درباره صلح باکو و ایروان چیز جدیدی ندارد و تأکیدی بر همان صلح پراگ برای توقف جنگ و به‌رسمیت شناختن ارضی یکدیگر و برقراری صلح است. در عین حال طرح ارائه شده برای دولت ترامپ مهم است، چون این توافق صلح در راستای بازسازی و تقویت چهره ترامپ به‌عنوان یک رئیس‌جمهور ضدجنگ ارائه شده است.

حضور آمریکایی‌ها را در توافق صلح و کریدور ادعایی زنگزور چگونه ارزیابی می‌کنید؟

محسن پاک‌آیین: در بیانیه کاخ سفید و اظهارات ترامپ به اجاره ۹۹ساله اشاره نشده است. ترامپ هم گفته که به شرکت‌های آمریکایی خواهیم گفت که در ارمنستان و آذربایجان فعالیت کنند. زمانی هم که «باراک»، سفیر آمریکا در ترکیه پیشنهاد اجاره ۹۹ساله کریدور زنگزور در خاک ارمنستان را داد، ارمنستان اعلام کرد که تمامیت ارضی خود را اجاره نمی‌دهیم. بعد گفتند که شرکت‌های آمریکایی برای فعالیت می‌توانند حضور داشته باشند. ما باید بین گمانه‌زنی‌ها و صحبت‌های دقیق مطرح‌شده تفکیک قائل شویم. اگر این منطقه تبدیل به یک منطقه نظامی شود، منطقه ناامن خواهد شد و این به نفع ارمنستان خواهد بود. ارمنستان وقتی می‌تواند از این مسیر استفاده کند که مسیر امن باشد. آمدن نیروی نظامی در کریدور زنگزور مغایر با طرح صلح است. جمهوری اسلامی هم از طرح صلح استقبال می‌کند و از نظر ما صلح در منطقه اقدامی مثبت است. ژئوپلیتیک معمولا با جنگ تغییر می‌کند نه با صلح. علت مخالفت و نگرانی از تحولات زنگزور تهدید علی‌اف به اقدام نظامی در این منطقه بود، اما طرح فعلی امضاشده در کاخ سفید، تکرار همان طرح‌های قبلی صلح است.

جمهوری اسلامی ایران چه اقداماتی باید در برابر کریدور زنگزور انجام می‌داد که تاکنون انجام نداده است؟

محسن پاک‌آیین: باید توجه داشت که جمهوری آذربایجان تا به حال تقاضای عضویت در ناتو نداشته است؛ چون ورود ناتو به قفقاز یعنی ناامنی دریای خزر و ناامنی دریای خزر به نفع جمهوری آذربایجان نخواهد بود. هیچ‌گاه نیز قفقاز برای ناتو یک اولویت نبوده و در برنامه‌های راهبردی ناتو، قفقاز دارای اولویت زیادی نیست. ما درباره منطقه قفقاز ۳گناه داریم؛ تهدیدمحور و فرصت‌محور. در هر مقطعی که نگاه تهدیدمحور مستقر شده، ما نتوانستیم از تهدیدات فرصت بسازیم. در زمانی که فرصت‌محور بودیم و به دنبال استفاده از فرصت‌ها بودیم توانسته‌ایم گار خود را به پیش ببریم و منافع کشور را هم تامین کنیم. در سال‌های ۹۲ تا ۹۹ نگاه فرصت‌محوری داشتیم و ما باید فرصت‌های موجود در منطقه قفقاز به‌ویژه قفقاز جدید را در مسیر صلح بشناسیم و دولت اهتمام کند و از این فرصت استفاده نماید.

نقش و بازیگری ایران در تحولات قفقاز و به‌ویژه ساخت کریدور زنگزور چگونه می‌تواند باشد؟

شعیب بهمن: جمهوری آذربایجان و ارمنستان تصور می‌کنند که امنیت‌شان برای همیشه با عضویت در ناتو تامین خواهد شد، اما آنها در اشتباه هستند. ما هم باید نگاه‌های مبتنی بر پیدا کردن مقصر را رها کنیم و به فکر راهبرد برای آینده باشیم. اینکه تصور کنیم که اسرائیل و ناتو در منطقه حضور ندارند هم یک نگاه و درکی اشتباه است. تمام شواهد حاکی از حضور اسرائیل و ناتو در منطقه قفقاز است. ما باید نگاه تمدنی و تاریخی به قفقاز داشته باشیم و این منطقه را یک منطقه در چارچوب تمدن ایرانی ببینیم. خطوط قرمزی را که رهبری درباره قفقاز تعیین کردند باید مورد توجه قرار دهیم و این خطرات و تهدیدات ناشی از استقرار کریدور زنگزور را با جدیت دنبال کنیم. تهران همچنین باید رایزنی‌های گسترده حوزه منطقه به‌ویژه با روسیه را آغاز کند؛ چون حضور آمریکا در منطقه همواره فعل مشترک تهدید علیه ایران و روسیه است و تهران باید دیپلماسی فعال‌تری را در برابر ایجاد کریدور زنگزور دنبال کند.

> **آیا کریدور زنگزور باعث تغییرات مهم ژئوپلیتیک در منطقه قره‌باغ خواهد شد؟**
>
> **شعیب بهمن:** هیچ تفاوتی بین کریدور زنگزور و کریدور ترامپ از نظر ماهیتی وجود ندارد و هر دو یک هدف را دنبال می‌کنند: ایجاد کریدور زمینی و هوایی در سطح منطقه با قابلیت انتقال انرژی این کریدور قرار است موجب تسهیل دسترسی ترکیه و آمریکا و اسرائیل به دریای کاسپین شود و این مسئله تأثیرات قابل‌ملاحظه‌ای در حوزه انتقال انرژی بر جای خواهد گذاشت. مسئله انتقال انرژی جمهوری آذربایجان به اسرائیل در سال گذشته مطرح بوده است. در حوزه‌های امنیتی و نظامی نیز عضویت سریع جمهوری آذربایجان و ارمنستان در ناتو محتمل خواهد بود؛ لذا اجرای کریدور زنگزور قرار از یک مسیر ترانزیتی، یک محیط امنیتی قفقاز را دگرگون خواهد کرد. ایران با باز شدن مسیرهای مواصلاتی مشکلی ندارد، اما هدف نهایی پشت کریدور زنگزور نگران‌کننده است و این اهداف می‌تواند بر آینده تحولات منطقه تأثیرگذار باشد. اجرای کریدور زنگزور به‌معنای تجزیه ژئوپلیتیک خواهد بود و سیاست جغرافیایی همه بازیگران نسبت به گذشته تغییر خواهد کرد. مسئله بسیار کلان و راهبردی است و ما در جنگ اخیر ۱۲ روزه اسرائیل علیه کشورمان آن را تجربه کردیم و دیدیم که جنگنده‌های اسرائیلی از همین مسیر هوایی به خاک ایران تجاوز کردند. تصور کنید که اگر این دسترسی روی زمین هم ایجاد شود و پایگاه‌های نظامی روی زمین و در مجاورت مرز ایران ایجاد شود، تأثیرات نگران‌کننده آن تا چه میزان زیاد خواهد بود. نکته مهم این است که اگرچه آمریکا با یک شرکت سهامی وارد ماجرای کریدور زنگزور می‌شود، اما حضور آمریکا در منطقه به بهانه تامین امنیت منجر به تحرکات نظامی آنها و احتمالا ایجاد پایگاه‌های نظامی جدید در مجاورت مرز ایران خواهد شد و از این منظر ایران بازگرانی زیادی این تحولات را دنبال می‌کند. وضعیت مرز ما در جنوب ارمنستان با همسایگی با آمریکا دچار تغییر می‌شود و قطعا ژئوپلیتیک منطقه را نیز تغییر خواهد داد. عضویت ۲کشور ارمنستان و جمهوری آذربایجان در ناتو نیز برای ما مشکل‌ساز خواهد بود. در همین جنگ اخیر هم‌فرار بود رهبران سیاسی ارشد ایران ترور شوند تا نیروهای تکفیری در جمهوری آذربایجان به‌عنوان پیاده‌نظام وارد کشور شوند و جنگ‌های شهری ایجاد کنند. همه این برنامه‌ها از همین مسیر مرزهای شمالی ایران طرح‌ریزی شده بود.

جریمه یک میلیارد دلاری دانشگاه کالیفرنیا به خاطر غزه

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، دانشگاه کالیفرنیا را به پرداخت جریمه‌ای یک میلیارد دلاری تهدید کرد. دولت ترامپ دانشگاه را به‌دلیل برخورد نکردن با اعتراض‌های دانشجویی مرتبط با جنگ غزه در سال ۲۰۲۴ به یهودستیزی متهم کرده است./ اس‌ان‌ان

پوتین و ترامپ در آلاسکا دیدار می‌کنند

کاخ کرملین اعلام کرد که ملاقات روسای جمهور روسیه و آمریکا برای نخستین بار از آغاز جنگ اوکراین، ۱۵ اوت (۲۴ مرداد) برگزار خواهد شد. این نخستین دیدار حضوری ولادیمیر پوتین و دونالد ترامپ پس از بازگشت رئیس‌جمهور آمریکا به کاخ سفید در ژانویه ۲۰۲۵ محسوب خواهد شد./ تاس

صفحه‌آرا: علی حسنی

نگاه

مهدی خورسند: کارشناس مسائل بین‌الملل

ترامپ و کریدور جنجالی

مار پیتون از خزندگانی است که با فشار دادن، شکار خود را از پا درمی‌آورد و آن را به‌صورت درسته می‌بلعد. حال به‌نظر می‌رسد آمریکا ستاریویی مانند عملکرد مار پیتون را برای ایران در پیش گرفته است. بامداد شنبه ۱۸ مرداد، گزارش‌هایی درباره یک توافق صلح میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان به میزبانی آمریکا منتشر شد که بازگشایی و تضمین یک مسیر ترانزیتی از خاک جنوبی ارمنستان (منطقه سیونیک) به‌سوی نخجوان و ترکیه موسوم به «کریدور زنگزور» را شامل می‌شود. این تحولات اثر خود را از موضوع حمل‌ونقل است و می‌تواند با تزویج نفوذ ژئوپلیتیک در قفقاز جنوبی، را تسریع کند. پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم این طرح برای منافع و امنیت ایران قابل ملاحظه است. دونالد ترامپ، در حاشیه مراسم امضای طرح صلح، این کریدور را «کریدور ترامپ» نامید که موضوع از سطح یک نامگذاری فراتر بود؛ این امر نشان‌دهنده ورود مستقیم‌تر واشنگتن به مدیریت این مسیر است و تبعات و مخاطرات فراوانی برای ایران و حتی روسیه و چین نیز دارد.

مخاطرات مستقیم برای ایران

۱ قطع یا تضعیف مرز زمینی ایران-ارمنستان

اگر عبور بلامانع و تحت کنترل طرف سوم (جمهوری آذربایجان/ ترکیه) یا حفاظت‌شده زیر چتر تضمین خارجی) اجرا شود، در عمل دسترسی زمینی ایران به بخشی از مرز جنوبی ارمنستان دچار محدودیت خواهد شد. این امر می‌تواند روابط تجاری، خطوط لجستیک محلی و نفوذ سیاسی ایران در قفقاز را تضعیف کند.

۲ افزایش فشار اقتصادی و کاهش مسیرهای جایگزین

ایران که گزینه کریدور شمال-جنوب و دسترسی به اوراسیا را بخشی از برنامه‌های ترانزیتی خود می‌داند، ممکن است بازار دست دادن سهم عبور از مسیرهای قفقاز مواجه شود. این امر درآمدهای ترانزیتی بالقوه و مزیت رقابتی را کاهش خواهد داد.

۳ دغدغه‌های امنیتی و نظامی در مرز شمال‌غرب

حضور بیشتر بازیگران فرامنطقه‌ای (نظیر آمریکا یا ناتو) در مدیریت یا تضمین یک کریدور می‌تواند به‌تدریج به افزایش حضور اطلاعاتی، نظامی یا امنیتی در حوالی مرزها منجر شود که خود ریسک اشتباه محاسبه، درگیری یا عملیات سایه‌ای را برای ایران بالا می‌برد. همچنین احتمال افزایش گشت‌ها، پایش‌های هوایی یا حتی حضور نیروهای موثر اطلاعاتی اجزای وجود دارد که تهران آن را تهدیدی برای حاکمیت منطقه‌ای خود خواهد دانست.

۴ تهدید اجتماعی-سیاسی در مرزها

با تعریف مرزهای دسترسی می‌تواند فشار بر جوامع محلی مرزی (ازجمله اقوام و شبکه‌های تجاری)، را افزایش دهد و تنش‌های محلی را به وقوع تجارب بزرگ‌تری تبدیل کند که مدیریت آن برای ایران دشوار است.

مخاطرات و تنش‌ها برای روسیه و چین

روسیه: کاهش نقش سنتی مسکو در حل‌وفصل مناقشات قفقاز و مدیریت مسیرهای ترانزیتی به منزله تضعیف نفوذ راهبردی در منطقه است. اگر مسیرها تحت نفوذ واشنگتن یا ترکیه قرار گیرند، روسیه از هزینه‌های فشار و شبکه‌های امنیتی خود در منطقه محروم می‌شود و احتمال واکنش سیاسی-دیپلماتیک و حتی تقویت حضور نظامی در نقاط دیگر منطقه افزایش می‌یابد.

چین: یکن به ثبات مسیرهای ترانزیتی اوراسیا و امکان اتصال امن برای پروژه «کمربند-راه» وابسته است. هر تغییری که مسیرها را به بازیگران رقیب غربی یا ناپایدار سوق دهد، هزینه و ریسک زنجیره‌های تأمین چین را بالا می‌برد. همچنین ممکن است چین را مجبور به مذاکره مجدد درباره مسیرهای جایگزین یا افزایش سرمایه‌گذاری امنیتی-اقتصادی کند.

پیشنهادهای راهبردی برای ایران

اما در این بین ذکر چند پیشنهاد برای تهران به جهت درامان ماندن از سناریوی تحت فشار قرار دادن در «بازل پیتون» ضروری است. مطمئن‌شدن در پی آزمودن غیرت ژئوپلیتیکی ایران و حساسیت تهران در پی نفوذ خود در حوزه پیرامونی ایران است که اگر تهران نسبت به این اتفاق واکنش درست نشان دهد، بازل‌های دیگر چون فعال شدن اختلافات مرزی و حتی گروه‌های تکفیری به‌خصوص شاخه خراسان گروه تروریستی داعش در افغانستان و جدی شدن سناریوی ادعای اعراب حاشیه خلیج‌فارس بر جزایر ایرانی و حمایت قاطع آمریکا از هر کدام از این سناریوها را شاهد خواهیم‌بود. هر کدام از این پیشنهادها مانند یک دشنه تیز برای فرار از فشرده نشدن در تله‌مار پیتون (آمریکا) است.

۱ دیپلماسی فعال و فوری

■ گفت‌وگو با ارمنستان برای تضمین حقوق مرزی و تأکید بر حفظ عبور عادی و دسترسی مردمی و تجار مردمی و تجاری از مرزها.

■ مذاکره با روسیه و چین برای هماهنگی مواضع منطقه‌ای و جلوگیری از مجابه یکجانبه توسط بازیگران خارج از منطقه.

۲ تنوع‌بخشی به مسیرهای ترانزیتی

■ تسریع در توسعه شاخه‌های داخلی (راه‌آهن ترانزیت جاده‌ای) که ایران را کمتر وابسته به مسیرهای قفقاز کند و تقویت بندرها و مسیرهای جنوب-شمال.

۳ تقویت هشدار و آماده‌سازی امنیتی در مرز شمال‌غرب

■ افزایش ظرفیت‌های اطلاعاتی، مرزبانی و مدیریت بحران برای کاهش خطرات انتشاب محاسبه و عملیات نیابتی.

۴ پیشنهاد مکانیسم‌های تضمین حقوقی و چندجانبه

■ فشار برای قرارداد‌های شفاف عبور ترانزیتی با حضور ناظرهای بین‌المللی و مفاد حقوقی که مانع تغییر یکجانبه وضعیت حقوقی مرزها یا اجرای مفرزانی شود که عملا مرز ایران و ارمنستان را قطع کند.

۵ اقدامات نرم‌افزاری و اقتصادی

■ بسته‌های تشویقی برای توسعه تجارت با ارمنستان و مناطق مرزی جهت حفظ ارتباطات اقتصادی محلی؛ تقویت دیپلماسی اقتصادی با کشورهای اوراسیا و سرمایه‌گذاری مشترک در پروژه‌های جایگزین.

باید در نظر داشت که در قرائت‌مدت خبری که رسانه‌ها به‌عنوان «کریدور ترامپ» پوشش می‌دهند ممکن است جنبه تبلیغاتی-نمادین داشته و دارای جلوه‌سیلی قوی باشد، اما پیامدهای میدانی آن (تغییر واقعی در کنترل مرزها) ممکن است مرحله‌ای و مشروط به توافقنامه‌های فنی و امنیتی باشد؛ بنابراین ایران باید همزمان از کانال‌های علنی (دیپلماسی عمومی) و پنهان (مذاکرات امنیتی) استفاده کند تا فرصت‌های تعدیل و رقابت برای فشرده نشدن در تله‌مار پیتون از دست نرود.

ایران علیه مسیر شیطان

ولایتی، مشاور رهبر انقلاب: مانع کریدور آمریکایی می‌شویم

گزارش

علیرضا احمدی | تفاهم صلح روز جمعه ارمنستان و جمهوری آذربایجان در کاخ سفید تحولات قفقاز جنوبی را وارد مرحله تازه‌ای کرد و واگذاری ۹۹ساله مدیریت کریدور زنگزور به آمریکا، سناریوهای جدیدی را فراروی بازیگران این منطقه قرار داده است. در این میان اگرچه ایران از توافق صلح استقبال کرد و آن را گامی مثبت برای ثبات در قفقاز جنوبی دانست، اما ملاحظات چندوجهی مطرح در این مورد، زمینه‌ساز طرح سؤال‌های مختلفی در این باره شده است؛ اینکه نگرانی ژئوپلیتیک ایران چه می‌شود؟

درحالی که حضور پررنگ نیروهای فرامنطقه‌ای در قفقاز جنوبی با نگرانی‌های فزاینده‌ای برای بازیگران این منطقه همراه است، سیر تحولات از جنبه‌های مختلف حائز اهمیت راهبردی است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

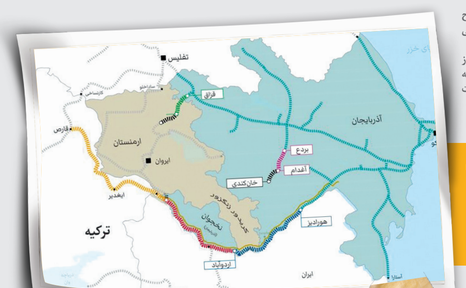

ریشه نام زنگزور

درباره ریشه نام «زنگزور» مباحث مختلفی مطرح شده است که در ادامه به خاطر برخی از آنها اشاره می‌شود:

■ **ریشه:** زنگزور منطقه‌ای تاریخی در قفقاز جنوبی است که محدوده امروزی آن در استان «سیونیک» ارمنستان قرار گرفته است.

■ **نکته تاریخی:** گفته می‌شود زنگزور براساس عهدنامه «گلستان» در دوره قاجار به روسیه تزاری واگذار شده است.

■ **ریشه زبانی:** نام زنگزور احتمالا از زبان‌های ایرانی یا ترکی الهام گرفته شده است.

■ در مجموع نام «زنگزور» ترکیبی از میراث زبانی و فرهنگی منطقه است که تحت‌تأثیر تمدن‌های منطقه شکل گرفته و به‌دلیل موقعیت راهبردی آن، در مناقشات اخیر دوباره برجسته شده‌است.

اهمیت زنگزور برای جمهوری آذربایجان و ارمنستان

جمهوری آذربایجان

■ اتصال به نخجوان

■ برقراری ارتباط مستقیم زمینی میان جمهوری آذربایجان و متحد راهبردی‌اش در منطقه یعنی ترکیه

■ مزیت اقتصادی، به‌عنوان بخشی از کریدورهای ترانزیتی بین‌المللی (مانند مسیر شرق-غرب)

■ افزایش درآمدهای ترانزیتی و تجاری باکو

■ تقویت جایگاه جمهوری آذربایجان به‌عنوان یک هاب ترانزیتی در قفقاز جنوبی و آسیای مرکزی

ارمنستان

■ رفع انسداد اقتصادی ارمنستان از طریق مسیر زنگزور

■ دسترسی به بازارهای منطقه‌ای و تسهیل تجارت منطقه‌ای ایروان

■ اعمال کنترل حاکمیتی از مسیر عبوری زنگزور

■ جلوگیری از شکل‌گیری کریدوری بدون نظارت در منطقه حاکمیتی ارمنستان

■ اهمیت این کریدور در روابط ارمنستان با ایران و روسیه

■ حفظ توازن در مناسبات منطقه‌ای ارمنستان در چارچوب کریدور زنگزور

مناقشه باکو و ایروان بر سر چیست؟

■ **ماهیت:** اختلاف سرزمینی میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان بر سر منطقه قره‌باغ کوهستانی و چند ناحیه دیگر

■ **مقطع مهم تنش:** مطالبه ارامنه قره‌باغ برای الحاق این منطقه به ارمنستان که منجر به جنگ نخست قره‌باغ شد.

■ **جنگ اول:** از فوریه ۱۹۸۸ تا مارس ۱۹۹۴

■ **نتیجه:** پیروزی ارمنستان و اشغال قره‌باغ و ۷منطقه اطراف آن از سوی ارمنستان.

■ **جنگ دوم:** از ۲۷ سپتامبر ۲۰۲۰ تا ۹ نوامبر همان